

Gülxar Həsənova – 105

Səhnəmizin Ərəbzəngisi

Şərqdə ilk opera yazan qadın-bəstəkar, Xalq artisti Şəfiqə Axundova mətbuata açıqlamalarından birində deyib: "Bir dəfə tanınmış şəxsiyyətlə bərabər, Üzeyir bəylə mən də "Şah İsmayıl" operasına tamaşa edirdik. Ərəbzəngini Gülxar oynayırdı. Böyük həvəslə baxırıdık. İnandırım sizi, zaldə o qədər sakitlik var idi ki, elə bil kimsə yox idi. Tamaşadan sonra Üzeyir bəy başını bulayaraq dedi: "Bu qız Ərəbzəngini necə oynayırsa, mən yadımdan çıxarıram ki, bu, Gülxardır. Elə bilirəm ki, hansısa bir kişi müğənnidir. Halaldır ona".

Söhbət opera müğənnisi, "Şöhrət", "Şərəf nişanı" ordenli, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdüçüsü olmuş Gülxar Həsənovadan gədir.

Gülxar xanım 1918-ci il dekabrın 10-da Şəmkir rayonunun Bayramlı kəndində bəy ailəsində anadan olub. Valideynləri onu həkim görmək istəyirdilər. Bu məqsədlə onu Bakıya, xalası ilə gətirirlər. Gülxar imtahanlardan yüksək qiymət alaraq tibb texnikumuna qəbul olunur. Ancaq musiqiyə olan istəyi, həvəsi bir an da olsun onu tərk etmir. Buna görə də öz fəaliyyət dərəcəsinə yazılır. Burada dövrünün məşhur tarzənlərindən Məmməd xan Bakıxanovun "Qızlar ansambli"na dəvət alır. Nəfəsli alətlərin ifaçılığı ilə yanaşı, yaxşı səsi olduğu üçün xalq mahnıları da oxuyur.

Gülxar tibb texnikumunu bitirdikdən sonra N.Nərimanov adına Tibb İnstitutuna qəbul olunur. Ancaq "Xalq düşməni"nin ailə üzvü olduğu üçün onu institutdan xaric edirlər. Çünki, qohumu Həmid Sultanov və onun həyat yoldaşı Ayna Sultanovanı həbsə atmışdılar, atasını, qardaşlarını təqib edirdilər.

Qızının taleyindən narahət olan İbrahim ağa gizli yolla ona başqa bir doğum şəhadətnaməsi yazdırır.

Bakı Teatr Texnikumuna qəbul olunan Gülxar həm də Gənc Tamaşaçılar Teatrında işə düzəlir. Az sonra səhnədə onun çıxışını izləyən Üzeyir bəy təkidlə Gülxarı Opera Teatrına dəvət

edir. Gülxar xanım 1942-ci ildən 1980-ci ilədək Azərbaycan Opera və Balet Teatrının solisti olur. "Leyli və Məcnun"da Leyli və Leylinin anası, "Əsli və Kərəm"də Əsli, "Koroğlu"da xanəndə qız, "Aşiq Qərib"də Şahsənəm, "Şah İsmayıl"da Ərəbzəngi, "Bahadır və Sona"da Təravət xanım, "Arşın mal alan"da Telli, "Vaqif"də Qarı, "Gəlin qayası"nda Ana kimi yaddaqalan obrazlar yaradır.

Eyni zamanda, Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsini bitirir. 1980-ci ildən isə Gənc Tamaşaçılar Teatrının məşqçi-

pedaqoqu kimi çalışır. Amma mütəxəssislər Gülxar xanımın opera sənəti tarixində bənzərsiz Ərəbzəngi olduğunu xüsusi vurğulayırlar. O, soprano səs tembrilə parlaq koloritli bir obraz yaradıb, muğam, xalq mahnı və təsniflərini özünəməxsus ifa edib.

Gülxar xanımla uzun illər bir yerdə çalışmış tarzən Elxan Mansurov:

–Onu əksər rollarında mən müşayiət etmişəm. Çox güclü səsi var idi. Ərəbzənginin əvəzsiz ifaçısı idi. Atam Bəhram Mansurovla da çox işləyib. Müharibədə əsgərlər qarşısında çıxış ediblər. Sənət fədaisi idi. Həyat yoldaşını, oğlunu itirdi, amma sınımadı, güclü qadın idi. Səsindən başqa, aktyorluğu da yüksək səviyyədə olub. Şəfiqə Axundova "Gəlin qayası" operasını hazırlayanda ona çox kömək edib.

Opera və Balet Teatrının baş rejissoru Hafiz Quliyev:

– Fəxr edirəm ki, Gülxar xanımla bir yerdə işləmişəm. Sağlığında yubileyinin rejissoru və aparıcısı olmuşam. Sonra da 100 illik yubileyini də mən hazırlamışam. Opera sənətində onun özünəməxsus yeri var. Ən çox yadımda Ərəbzəngi kimi qalıb. O obrazda gözələrindən bir cəngavərlik oxunurdu. Səhnəyə vurğun adam idi, pedaqoqu kimi fəaliyyəti də çox uğurlu olub. Oynadığı obrazları yeni gələn ifaçılara həvəslə öyrədirdi. Dünyasını dəyişənə qədər teatrdan ayağını çəkmədi, təqaüddə olsa da, gəlib-gədir-di. Allah rəhmət eləsin.

Gülxar Həsənovanın ailəsi də teatr truppasının xatırladığıdır. O, aktyor Ağadaş Qurbanovun həyat yoldaşı, Hamlet Qurbanovun anası, aktrisa Gülşən Qurbanovanın isə ögey anası idi. Böyük sənətkar 2005-ci il martın 31-də 87 yaşında dünyasını dəyişib.

Ramilə QURBANLI
XQ